

**ZDRUŽENJE PROTIFAŠISTOV, BORCEV
ZA VREDNOTE NOB IN VETERANOV
KOPER**
ASSOCIAZIONE ANTIFASCISTI, COMBATTENTI PER
I VALORI DELLA LLN E VETERANI DI CAPODISTRIA

SPLETNI BILTEN ZDRUŽENJA

[DOMOV](#) | [O NAS](#) | [VEDNO](#)

[AKTUALNO](#) | [DOSJE](#) | [SPOMENIKI](#) | [PUBLIKACIJE](#) | [VČLANI SE](#) | [ISTRSKI](#)

[ODRED](#) | [SPLETNI DNEVNIK](#) | [FACEBOOK](#) | [KLUB BRIGADIRJEV](#)

| [POVEZAVE](#) | [OSVOBODITEV SLOVENSKEGA PRIMORJA](#) | [KOLENDAR](#)

[PRIREDITEV](#) | [PRVI UPORI PROTI FAŠIZMU](#) | [IZROČILO](#)

[TIGRA](#) | [PRIMORSKA](#) | [FOJBA LAŽI](#) | [IN-MEMORIAM](#)

POZDRAV na slovesnosti v Loparju 17. oktobra 2021

Mirjam Race Muženič

Spoštovani,

zbrani smo, da se skupaj spoštljivo poklonimo spominu na junaško preteklost Loparja in njegovih ljudi, preteklost, ki so jo pomembno zaznamovali tudi partizani pomorščaki Mornariškega odreda pri IX. korpusu narodno osvobodilne vojske. Slovenski partizan in partizan pomorščak je bil tudi moj oče Jože Milan Race in ponosna sem, organizatorjem današnje slovesnosti pa tudi iskreno hvaležna, da lahko izpovem nekaj njegovih doživetij.

Na eni svojih poti pred smrtjo po krajih zadnje nemške ofenzive na območju Vojskega, v kateri je neusmiljeno pel tudi njegov mitraljez, se je oče spomnil soborke Marice, v Kopru poročene Siljan, ki jo je, ranjeno, skrtil pri neki zavedni družini in ji tako rešil življenje. Govoril je tudi o mulovodcu, ki mu je krava zdrsnila po hudi strmini in si poškodovala noge. Ustreliti je niso smeli, saj bi tako sovražniku izdali svoje položaje. Spomnil se je tudi domačina Mrcina na Žagi Bilo je na Silvestrovo in oče je nekje ob vodi iz zaledenele njive z italijanskim bajonetom izpraskal tri korene in jih delil s soborcem Valerijem. Svojemu izčrpanemu in sestradanemu telesu je poskušal dati novih moči tudi z zeljem, ki ga je našel na pogorišču hiše v Trebuši. Zaradi ognjenih zubljev je bilo zelje kar skuhamo. Neverjetno, kako se ob preživetem fizičnem in psihičnem trpljenju, izstradanosti in izčrpanosti človek posebej spominja prav hrane.

Jože Milan Race, rojen v delavski družini v Rodiku, je svojo pot za osvoboditev domovine začel v Brkinski brigadi, ob oblikovanju Istrskega

odreda je postal njegov borec. Po pobegu iz domobranskega ujetništva se je vrnil v odred, bil le mesec kasneje premeščen v 7. korpus 15. divizijo 12. slovensko narodnoosvobodilno udarno brigado. Decembra predzadnje leto vojne je bil premeščen v Mornariški odred 9. korpusa. Svojo 32 mesecev dolgo borbena pot je sklenil marca 1946. leta v Pomorski komandi severnega Jadrana na Sušaku.

Veliko se je spominjal, vedno s pokončno glavo in pripadnostjo osvobodilnemu boju in svojim soborcem. Pripovedoval je predvsem o neomejenem tovarštvu v partizanskih enotah, o medsebojnem prijateljstvu, pomoči in solidarnosti. Med njimi ni bilo razdiralnosti, tudi delitev ne! V težkih razmerah, ko so bili okupator in njegovi izdajalski hlapci veliko bolj številčni, dobro oboroženi, spočiti in nahranjeni, so bile za naše borce, je bil prepričan, zmagovite prav tolikšna povezanost in seveda popolna zavest, da se partizani borijo na svoji zemlji za svoje ljudi.

Za očeta, ki mu je vojna vzela sestro Sabino, bila je med zverinsko mučenimi in ubitimi mladinci na Artvižah v Brkinih, ni bilo nobene sprave, nobene pomiritve z okupatorji in še posebej ne z njihovimi slovenskimi kolaboranti. Tudi o revoluciji, danes tako očitani, ni bilo nobenega govora. Rdeča zvezda je bila in ostaja častni simbol partizanskega boja za svobodo. Tudi zato je prav, da se ga vedno spominjamo, da se še družimo na slovesnostih, kot je današnja. Da še pojemo borbene pesmi! Kot obliž na rane še maloštevilnim živim osvoboditeljem, njihovim potomcem in somišljenikom, za popotnico mladim v tem razburkanem svetu sprevrženih vrednot.

Če bi bil še med nami, bi moj oče danes ponosno sedel v prvi vrsti in zbrano doživljal dogajanje okrog sebe. Bil bi nadvse vesel, slovesno razpoložen in ponosen! Znova bi, kot vedno ob vsaki priložnosti, za zgled postavljajl pripadnike 430. Mornariškega diviziona v Ankaranu. Rad je odhajal mednje in lepo se je počutil v njihovi družbi. Takratni poveljnik Boris Geršak, sedanji poveljnik Bogomir Tomažič, gospa Tamara Medved Obreza, gospod Darko Ražman in drugi, je moj oče rad poudarjal, pokončno nosijo svojo uniformo in častno ohranjajo ideale partizanov pomorščakov. Ti pripadniki slovenske mornarice znajo in zmorejo iskreno človeško dostojanstvo in spoštljiv odnos do narodove preteklosti in protagonistov za narod in državo tako odločilnih časov. Osebne in poklicne vrednote ste, spoštovani, vedno znova dokazali v odnosu do mojega očeta in njegovih soborcev. Iz srca vam hvala za vse prijazne trenutke, ki sta jih delili z njim in mu pomagali v prepričanju, da žrtve za svobodo in boljše življenje nas vseh niso bile zaman. Hvala tudi članom Skupnosti partizanskih pomorščakov Slovenije in gospodu Giorgiu Ribariču, obalnim in drugim primorskim borčevskim organizacijam. Hvaležna misel gre tudi krajanom Loparja, gostiteljem vsakoletne slovesnosti in varuhom spominske plošče, za katero je zaslužen tudi moj pokojni oče. Nasvidenje prihodnje leto, skupaj, brez sovraštva in delitev, ljudje vredni zgodovinskega spomina!

Mirjam Race Muženič

